

Plan för arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning

Återrapport enligt regleringsbrev 2025

Innehåll

Förord	4
1 Sammanfattning.....	5
2 Utgångspunkter och utmaningar att hantera i planen	7
2.1 Fleråriga utmaningar med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar	7
2.2 Utgångspunkter för Arbetsförmedlingens plan för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning.....	9
2.2.1 Arbetsförmedlingens målbild	9
2.2.2 Den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och den arbetssökandes handlingsplan.....	9
2.2.3 Användning av kunskap från effektutvärderingar	10
2.2.4 Arbetsmarknadsutbildningar som komplement till reguljär utbildning.....	10
3 Planerade åtgärder 2025 för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar	12
3.1 Åtgärder för att identifiera fler arbetssökande i behov av utbildning	12
3.2 Stärkt fokus på geografisk och yrkesmässig rörlighet	13
3.3 Effektivare handläggning.....	14
3.4 Förtydligat krav på språkstöd inom arbetsmarknadsutbildningar.....	15
3.5 Justerad styrning	16
3.6 Fördjupad analys av utbudet av arbetsmarknadsutbildningar i förhållande till behov.....	16
3.7 Sammantagen bedömning av hur arbetet bidrar till att öka antalet deltagare	17

Förord

Denna rapport har tagits fram med anledning av följande uppdrag i
Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2025.

*Arbetsförmedlingen ska senast den 30 april 2025 till Regeringskansliet
(Arbetsmarknadsdepartementet) redovisa en plan för myndighetens arbete med att
öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Av planen ska framgå vilka
åtgärder som myndigheten avser att vidta under 2025 samt när, och i vilken
omfattning, åtgärderna förväntas ge resultat i fler deltagare i
arbetsmarknadsutbildning.*

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson.
Föredragande har varit kvalificerad handläggare Stefan Öster. Övriga som deltagit i
den slutliga handläggningen av ärendet är verksamhetsområdesdirektör Tove Elvelid,
avdelningschef Petra Lindstedt, enhetschef Tomislavka Barisic-Ljungholm samt
kvalificerad handläggare Isak Ström. Beslutet är fastställt digitalt i Diariet och saknar
därför namnunderskrifter.

1 Sammanfattning

I denna rapport redovisar Arbetsförmedlingen planen för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Under år 2025 planerar Arbetsförmedlingen att:

- Prioritera om resurser så att fler arbetsförmedlare kommer att arbeta med arbetsmarknadsutbildning. Sammantaget uppskattas åtgärden leda till 1 200 fler deltagare under 2025 och 2 800 fler under 2026, jämfört med 2024. Detta motsvarar en ökning med 400 deltagare i snitt per månad i år och 1 000 under nästa år.
- Genomföra interna utbildningar om bedömning av arbetssökandes behov av yrkesinriktad utbildning, öka tillgång till information om arbetssökande och sprida framgångsrika arbetssätt för att stärka arbetet med att anvisa arbetssökande till arbetsmarknadsutbildningar. Det uppskattas leda till 600 fler deltagare under 2025 och 2 300 fler under 2026, jämfört med 2024. Detta motsvarar en ökning med 200 deltagare i snitt per månad i år och 800 under nästa år.
- Föra över handläggningen av arbetsmarknadsutbildningar till ett nytt systemstöd. På sikt kommer detta innebära en effektivare handläggning och en ökad beslutskapacitet. Det uppskattas innebära en ökning med 1 400 fler deltagare under 2026 i jämförelse med 2024. Detta motsvarar en ökning med 500 deltagare i snitt per månad under nästa år.
- Förstärka fokuset på geografisk och yrkesmässig rörlighet. Detta förväntas öka användningen av arbetsmarknadsutbildningar och deltagandet i utbildningar utanför hemorten. Det uppskattas leda till 400 fler deltagare under 2025 och 900 fler under 2026 i jämförelse med 2024. Detta motsvarar en ökning med 100 deltagare i snitt per månad i år och 300 under nästa år.
- Införa ett ökat krav på språkstöd inom arbetsmarknadsutbildningar. Det kommer innebära att fler arbetssökande kommer kunna tillgodogöra sig utbildningarna. Det förväntas leda till 100 fler deltagare under 2025 och 600 fler under 2026 i jämförelse med 2024. Detta motsvarar en ökning med cirka 50 deltagare i snitt per månad i år och 200 under nästa år.
- Analysera utbudet av arbetsmarknadsutbildningar i förhållande till de behov som finns hos arbetssökande. Denna analys kommer skapa förutsättningar för myndigheten att identifiera ytterligare åtgärder som kan påverka antalet deltagare på sikt.

Myndigheten kommer i implementeringen av åtgärderna använda kunskap från de effektutvärderingar som har gjorts. De visar bland annat på vilka arbetsmarknadsutbildningar som är effektiva för olika grupper av arbetssökande.

Sammantaget uppskattar myndigheten, utifrån nuvarande kunskapsläge, att åtgärderna kommer att öka antalet deltagare med 2 300 under innevarande år, 7 900

Plan för arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning

under nästa år och 10 400 under 2027. Detta i jämförelse med 17 400 deltagare under 2024.

Uppskattningen är att åtgärderna ökar antalet deltagare i snitt per månad till 6 800 innevarande år, 8 500 under nästa år och 9 200 under 2027. Detta i jämförelse med 6 000 under 2024.

Arbetsförmedlingen kommer löpande följa upp åtgärderna för att säkerställa att de leder till förväntade ökningar av antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar, och vid behov kan myndigheten komma att ta fram nya åtgärder.

2 Utgångspunkter och utmaningar att hantera i planen

I det här kapitlet beskrivs de utmaningar som Arbetsförmedlingen har mött i arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning de senaste åren. Dessutom redogörs de utgångspunkter som myndigheten har för de åtgärder som behandlas i kommande kapitel.

2.1 Fleråriga utmaningar med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar

Ett problem på den svenska arbetsmarknaden är att arbetssökande saknar kompetenser som arbetsgivare efterfrågar.¹ För att stärka arbetssökandes möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden krävs ett brett utbud av insatser kopplat till reguljär utbildning och olika former av yrkesinriktade utbildningar. Arbetsförmedlingen har de senaste åren arbetat för att öka övergångarna till studier i det reguljära utbildningssystemet och att öka användningen av arbetsmarknadsutbildningar. I detta arbete har myndigheten stött på utmaningar och ser att det fortsatt finns behov av att arbeta med dessa frågor.²

Myndigheten har sedan regleringsbrevet 2020 haft uppdrag att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. Trots ansträngningar har antalet deltagare inte ökat i någon större omfattning. År 2019 deltog drygt 15 600 personer. Under pandemiåret 2021 ökade det till över 20 000 personer, men har sedan minskat till cirka 17 000 deltagare 2024.³ Myndigheten har även sedan flera år tillbaka ett mål om att öka andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar, som de senaste åren legat runt 30 procent. Myndigheten har utifrån de senaste årens arbete samlat ett antal erfarenheter och lärdomar som ligger till grund för de åtgärder som presenteras senare i rapporten.

En bestående utmaning har varit att identifiera arbetssökande som har rätt förutsättningar och den motivation som krävs för att ta del av en arbetsmarknadsutbildning. Att bedöma deltagare är både utmanande och resursintensivt.⁴ Processen börjar ofta med att göra utskick till arbetssökande med inbjudningar till informationstillfällen. Det är svårt att få till en precision i dessa utskick vilket gör att de skickas till en stor grupp arbetssökande. I efterföljande steg måste sedan arbetsförmedlare arbeta motiverande och samtidigt avgöra om den

¹ Arbetsförmedlingen 2024, Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2024, dnr Af-2024/0114 8724

² Se exempelvis Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering 2025, Gymnasial yrkesutbildning för arbetslösa 2000 – 2021, rapport 2025:2

³ Detta motsvarar cirka 5 800 deltagare per månad under 2019, 7 900 deltagare per månad under 2021 och cirka 6 000 deltagare per månad under 2024. Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

⁴ Arbetsförmedlingen 2021, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2021, dnr Af-2021/0045 1369

arbetssökande uppfyller de krav som ställs för att kunna anvisas till den specifika utbildningen.

Arbetsmarknadsutbildningar är nästan uteslutande i bristyrken på högst gymnasial nivå. I dessa yrken är män ofta överrepresenterade. För att öka andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar är myndighetens målsättning att motverka könsstereotypiska val av utbildningar och yrken. Det är dock svårt att väcka kvinnors intresse för utbildningar i mansdominerade branscher. En annan väg är att öka antalet kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar i kvinnodominerade branscher. Där har hindren varit bristande kunskaper i svenska språket hos utrikesfödda kvinnor samt att många kvinnor i stället går till den kommunala vuxenutbildningen.⁵ Flera av de åtgärder som presenteras nedan utgår från utmaningen att identifiera deltagare och syftar på olika sätt till att underlätta denna process.

Målkonflikter har komplicerat arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar, eftersom myndigheten har fått i uppdrag att både öka användningen av arbetsmarknadsutbildningar och Rusta och matcha, och samtidigt öka anvisningarna till yrkesutbildning på komvux (yrkesvux).⁶ Vissa arbetssökande kan ha varit aktuella för både arbetsmarknadsutbildningar och Rusta och matcha, men ha anvisats till den senare då den ligger tidigare i bedömningsprocessen om lämplig insats för den arbetssökande.⁷ Styrningen kring hur arbetsförmedlare ska förhålla sig till det statistiska bedömningsstödet har även varierat.⁸ För att undvika att målkonflikter påverkar arbetssökande är det avgörande att den arbetsmarknadspolitiska bedömningen alltid ligger till grund för en anvisning till en insats.

Förändringar på arbetsmarknaden kan göra att behovet av utbildningar påverkas. Ett exempel på detta är slutet av coronapandemin då en starkare arbetsmarknad ledde till att arbetslösheten minskade. Det innebär att arbetsmarknadsutbildningarna behövde anpassas efter de som inte fått ett arbete och ofta stod lite längre ifrån arbetsmarknaden.⁹ Arbetsförmedlingen måste därför genomföra analyser för att säkerställa att arbetsmarknadsutbildningarna är anpassade efter arbetssökandes förutsättningar och arbetsmarknadens behov.

Antalet deltagare har sjunkit under perioder då myndigheten saknat aktiva avtal i vissa utbildningsområden. Det skedde exempelvis under 2021 då upphandlingen av transportutbildningar blev överprövad och att dessa därför inte kunde starta. De stod då för ungefär 30 procent av platserna.¹⁰ Ett ytterligare exempel inträffade 2023 då en leverantör sa upp avtal som omfattade cirka 700 deltagare.¹¹ För att hantera

⁵ Arbetsförmedlingen 2023, Återrapport Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2023 – Verksamhetsstyrning samt service och bemötande, dnr Af-2023/0078 2265

⁶ Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering 2025, Gymnasial yrkesutbildning för arbetslösa 2000 – 2021, rapport 2025:2

⁷ Arbetsförmedlingen 2022, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2022

⁸ Styrningen kring hur arbetsförmedlare i den arbetsmarknadspolitiska bedömningen ska förhålla sig till utfall i myndighetens statistiska bedömningsstöd när lämplig insats ska bedömas.

⁹ Arbetsförmedlingen 2022, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2022, dnr Af-2022/0111 2738

¹⁰ Arbetsförmedlingen 2021, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2021, dnr Af-2021/0045 1369

¹¹ Arbetsförmedlingen 2023, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2023, dnr Af-2023/0054 8720

denna risk har Arbetsförmedlingen redan infört åtgärder. Det handlar exempelvis om att undvika att ha alltför stora avtal i få leveransområden på samma gång och att i utvalda upphandlingar ha avtal med flera leverantörer. Myndigheten har även stärkt arbetet med ekonomisk uppföljning och kontroll av leverantörer.

2.2 Utgångspunkter för Arbetsförmedlingens plan för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning

2.2.1 Arbetsförmedlingens målbild

I slutet av 2024 beslutade Arbetsförmedlingen om myndighetens målbild. Den beskriver hur myndigheten är tänkt att se ut och fungera långsiktigt och ligger till grund för planeringen av verksamheten. Syftet med målbilden är att säkerställa ett sammanhållet utvecklings-, effektiviserings-, och prioriteringsarbete med en flerårig horisont samt att tillvarata den potential som finns i myndigheten.¹²

I målbilden anges ett antal punkter som är viktiga för arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. Det gäller bland annat tydliggörande av vilket stöd som myndigheten erbjuder den arbetssökande och vilka krav som ställs på den arbetssökande själv samt att myndigheten ska arbeta evidensbaserat. Det gäller även gränsdragningen gentemot andra aktörer avseende vilka insatser myndigheten fokuserar på. Målbilden ligger i linje med myndighetens inriktningsdokument ”Inriktning för en effektiv arbetsmarknadsutbildning”.¹³ Målbilden och inriktningsdokumentet lägger grunden för det som presenteras nedan och de åtgärder som planeras av myndigheten under 2025.

2.2.2 Den arbetsmarknadspolitiska bedömningen och den arbetssökandes handlingsplan

Den arbetssökandes handlingsplan tydliggör den arbetssökandes styrkor och utmaningar, behov av stöd och eget ansvar. Handlingsplanen är även grunden för den fortsatta dialogen mellan Arbetsförmedlingen och den arbetssökande. Rutiner och arbetssätt kring handlingsplanen är därför viktiga för att kunna öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning.

De insatser och aktiviteter som ingår i den arbetssökandes handlingsplan ska vara arbetsmarknadspolitiskt motiverade. Det innebär att de måste framstå som lämpliga både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv.¹⁴ Som framgår ovan har myndigheten i perioder haft i uppdrag att öka antalet deltagare i flera olika insatser och även att öka anvisningarna till det reguljära utbildningssystemet. Det är därför viktigt att utgå från den arbetsmarknadspolitiska bedömningen, så att det är individens förutsättningar och stödbehov som är i centrum och inte målet om att öka antalet deltagare i en särskild insats. Det är även viktigt ur ett ekonomiskt perspektiv då det är en kostsam insats.

¹² Arbetsförmedlingen 2024, Arbetsförmedlingens målbild – för ett Sverige i Arbete, dnr Af-2025/0004 1674

¹³ Arbetsförmedlingen 2023, Inriktning för en effektiv arbetsmarknadsutbildning, dnr Af-2022/0090 8224

¹⁴ 5 a § andra stycket förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

2.2.3 Användning av kunskap från effektutvärderingar

Enligt Arbetsförmedlingens målbild ska myndigheten arbeta utifrån kunskap om arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadspolitikens effekter. När det gäller arbetsmarknadsutbildningar har effektutvärderingar publicerats vid upprepade tillfällen (2013, 2018, 2023) och senast i mars 2025.

I effektutvärderingarna som publicerats fram till och med 2023 har fokus varit på insatsen som helhet och vilka grupper av deltagare som den är effektiv för. Över lag visar dessa på att de största effekterna för individen sker för målgrupper som befinner sig längre ifrån arbetsmarknaden.¹⁵ I den senaste effektutvärderingen analyseras olika utbildningsinriktningar. Utvärderingen visar bland annat att utbildningar i transport, maskin och vård har mycket stort bidrag till kompetensförsörjningen och mycket hög kostnadseffektivitet och att utbildningar i IT/teknik och lokalvård har stort bidrag till kompetensförsörjningen och stor kostnadseffektivitet. Med hänsyn till målet att öka andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar är det värt att notera att andelen kvinnor är hög i vård och lokalvård.

Effektutvärderingen visar även att deltagarsammansättningen med fördel kan skilja sig något beroende på utbildningarnas inriktning. För arbetssökande som står närmare arbetsmarknaden har till exempel utbildningar inom IT/teknik och kontor/ekonomi visat goda resultat. Andra inriktningar har visat sig ha särskilt goda resultat för arbetssökande som är utan gymnasieutbildning, utrikes födda och långtidsarbetslösa. Resultaten visar även att effekten skiljer sig avseende kön, där särskilt goda resultat visas för kvinnor inom IT/teknik och kontor/ekonomi och samt att det är bättre resultat för kvinnor än män inom handel.¹⁶

Myndighetens styrning är att erbjuda arbetsmarknadsutbildning till en bred målgrupp. Samtidigt lyfts att insatsen är särskilt effektiv för arbetssökande som befinner sig längre från arbetsmarknaden.¹⁷ Den senaste effektutvärderingen bekräftar att denna styrning är lämplig. Samtidigt visar den på komplexiteten i att identifiera rätt arbetssökande till rätt arbetsmarknadsutbildning.

2.2.4 Arbetsmarknadsutbildningar som komplement till reguljär utbildning

I målbilden framgår att Arbetsförmedlingen bidrar med insatser som annars inte skulle utföras och som ingen annan aktör har ansvar för. När andra aktörers verksamhet bidrar till att fylla de behov som finns för att arbetsmarknaden ska fungera effektivt, fokuserar Arbetsförmedlingen på det som skapar mervärde. Med andra ord syftar myndighetens verksamhet åt att verka där behoven är som störst och där ingen annan aktör verkar.

¹⁵ Arbetsförmedlingen 2023, Effekter av tre arbetsmarknadspolitiska program 2010–2020, dnr Af-2023/0003 2435

¹⁶ Arbetsförmedlingen 2025, Arbetsmarknadsutbildningars kostnadseffektivitet och bidrag till kompetensförsörjningen, dnr Af-2023/0057 5594

¹⁷ Arbetsförmedlingen 2025, Strategisk programmix - bilaga 3 till myndighetens verksamhetsplan 2025, dnr Af-2024/0055 0154

En rad förändringar som stärker kopplingen mellan yrkesutbildning och arbetsmarknadens behov har skett eller kommer att ske de närmaste åren. Dessa förändringar ökar tillgången till yrkesutbildning, främjar omställning, yrkesväxling och etablering på arbetsmarknaden. Det gäller exempelvis:

- pågående implementering av planering och dimensionering av gymnasial utbildning, ¹⁸
- pilotverksamhet samt utredningsförslag om en nationell yrkesutbildning på gymnasial nivå ¹⁹, samt
- regeringsuppdrag till Skolverket om framtagande av kursplaner för yrkeskurser på grundläggande nivå. ²⁰

Förändringarna påverkar Arbetsförmedlingen både gällande arbetsmarknadsutbildningar och anvisning till reguljär utbildning. Det visar på behovet av att löpande säkerställa att arbetsmarknadsutbildningarna fyller de behov som finns på arbetsmarknaden.

¹⁸ Regeringen 2022, Regeringens proposition 2021/2022:159 Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning

¹⁹ Förordning (2024:107) om stöd för en nationell yrkesutbildning

²⁰ Regeringen 2024, Uppdrag att för kommunal vuxenutbildning ta fram kurser i utbildning för svenska för invandrare och yrkeskurser på grundläggande nivå

3 Planerade åtgärder 2025 för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar

I detta kapitel beskrivs de åtgärder Arbetsförmedlingen planerat under 2025 för att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. För varje åtgärd presenteras även när, och i vilken omfattning, de förväntas påverka antalet deltagare.

Uppskattningarna om hur många fler deltagare som åtgärderna leder till är behäftade med osäkerhet. De är i grunden en bedömning om vad som är rimligt att förvänta sig utifrån nuvarande förutsättningar, baserat på erfarenhet och statistik.

Åtgärderna kommer att följas upp för att se i vilken utsträckning de leder till förväntade öknings av antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. Arbetsförmedlingen kan ta fram nya åtgärder eller göra andra justeringar beroende på hur utvecklingen går.

3.1 Åtgärder för att identifiera fler arbetssökande i behov av utbildning

Som beskrivs ovan har en långvarig utmaning varit att identifiera arbetssökande som har de förutsättningar och den motivation som krävs för att ta del av en arbetsmarknadsutbildning. För att kunna öka antalet deltagare behöver Arbetsförmedlingen fortsätta utveckla processerna för att göra arbetsmarknadspolitiska bedömningar och att anvisa arbetssökande till utbildningar.

En utgångspunkt för detta är det pågående arbetet med att öka kvaliteten i arbetssökandes handlingsplaner och att öka enhetligheten i bedömningen av stödbehov. Ett viktigt steg gjordes hösten 2024 då stödinriktningar byggdes in i handlingsplanerna. Det innebär att arbetssökande blir bedömda att ha olika stödinriktningar. En stödinriktning är ”yrkesinriktad utbildning”. Den stödinriktningen innefattar arbetsmarknadsutbildning och andra yrkesinriktade utbildningar hos andra aktörer. Det innebär att alla arbetsförmedlare som genomför planeringssamtal deltar i arbetet med att identifiera arbetssökande med behov av arbetsmarknadsutbildning eller annan yrkesinriktad utbildning.

Kopplat till stödinriktningarna finns aktiviteter i den arbetssökandes handlingsplan. För en arbetssökande med stödinriktningen yrkesinriktad utbildning kan det exempelvis handla om att delta på ett studiebesök inför en arbetsmarknadsutbildning eller att söka utbildning hos en kommun eller folkhögskola.

Under 2025 planerar Arbetsförmedlingen att stärka detta arbete genom att:

- Genomföra interna utbildningar och undersöka om mer stödmaterial behöver tas fram kopplat till stödinriktningen yrkesinriktad utbildning. Det innebär att arbetsförmedlare får bättre stöd och underlag för att i planeringssamtalet bedöma om arbetssökande är lämpliga för arbetsmarknadsutbildningar eller annan yrkesinriktad utbildning. Detta är

särskilt viktigt för arbetsförmedlare som tidigare inte direkt arbetat med arbetsmarknadsutbildning.

- Internt publicera en IT-lösning som gör det möjligt att söka fram arbetssökande baserat på stödinriktning. Det kommer underlätta arbetet med att arbetssökande som kan vara lämpliga för en specifik utbildning och exempelvis ska bjudas in till informationstillfällen. Den kommer även underlätta planering, prioritering och tillsättning av resurser.

För att stödja dessa åtgärder analyseras regionala arbetssätt under våren 2025 för att identifiera goda exempel och framgångsfaktorer i arbetet med att bedöma arbetssökande till arbetsmarknadsutbildningar. Dessa kommer sedan spridas och implementeras i myndigheten under året.

De interna utbildningarna i bedömning av stödinriktning förväntas leda till fler deltagare under våren 2025. IT-lösningen som ska lanseras och arbetet med att identifiera goda exempel och framgångsfaktorer förväntas leda till en ytterligare ökning från och med sommaren 2025. Sammantaget uppskattas åtgärderna leda till 600 fler deltagare under 2025 och 2 300 fler under 2026, jämfört med 2024. Detta motsvarar en ökning med 200 deltagare i snitt per månad i år och 800 under nästa år.

3.2 Stärkt fokus på geografisk och yrkesmässig rörlighet

Ett arbete som anknyter till åtgärderna som presenterades i föregående avsnitt är Arbetsförmedlingens stärkta fokus på geografisk och yrkesmässig rörlighet. Myndigheten har i januari 2025 skärpt tillämpningen av föreskrifterna om lämpligt arbete.²¹ Det innebär att arbetssökande kan få en varning eller bli avstängda om de inte söker jobb utanför sitt dagpendlingsområde eller nuvarande yrkesområde om de inte har fått rätt att begränsa sitt sökområde.

Arbetet för att dessa förändringar ska få genomslag bedrivs till stor del genom att rutiner och processer kring arbetssökandes handlingsplaner utvecklas. I handlingsplanen dokumenteras uppgifter om den arbetssökandes geografiska och yrkesmässiga sökområde.

Under våren 2025 kommer myndigheten genomföra interna utbildningar och ta fram stödmaterial för arbetsförmedlare om hur det geografiska och yrkesmässiga sökområdet ska bedömas. Arbetssökande kommer få information om detta dels genom allmän information exempelvis på hemsidan, dels genom att kraven förtydligas i handlingsplaner och i planeringssamtal.

Ökad tydlighet om vilka krav som ställs förväntas göra det enklare att utifrån en stödinriktning anvisa deltagare till en arbetsmarknadsutbildning. Detta då en del av utmaningen har varit och är att motivera arbetssökande till att gå

²¹ Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen 2024, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens föreskrifter och allmänna råd om lämpligt arbete, IAFFS 2024:1

arbetsmarknadsutbildningar. Det kan även göra det enklare att väcka kvinnors intresse för utbildningar till mansdominerade yrken.

Under 2025 pågår även informationsinsatser till arbetssökande, leverantörer och arbetsgivare om vilka möjligheter som finns med programresor. Programresor kan användas bland annat för att delta på en arbetsmarknadsutbildning på en annan ort. Det kan användas för att gå antingen en hel utbildning eller för att gå en del av utbildningen. Ett exempel är att programresa används för att gå en arbetsplatsförlagd del av en utbildning hos en arbetsgivare på en annan ort.

Åtgärderna förväntas öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildningar från våren 2025. Sammantaget uppskattas de leda till 400 fler deltagare under 2025 och 900 fler under 2026 i jämförelse med 2024. Detta motsvarar en ökning med 100 deltagare i snitt per månad i år och 300 under nästa år.

3.3 Effektivare handläggning

Arbetsmarknadsutbildning är en insats som kräver relativt mycket handläggningstid och därför är resurskrävande. För att minska handläggningstiden och göra andra förbättringar pågår ett arbete med att förändra insatsens konstruktion och handläggningen kopplat till denna. I samband med detta går handläggningen över till ett nytt systemstöd som heter Beslut och ärendehanteringssystem (BÄR). Arbetet påbörjades under 2024 och fortsätter under 2025.

I en övergångsperiod kommer handläggning av tjänsten ske både i det gamla systemet, Arbetsförmedlingens informationssystem (AIS), och i det nya systemet BÄR. Detta eftersom bytet till BÄR kommer att ske stegvis under 2025 fram till första kvartalet 2026. Även vissa andra beslut kopplat till exempelvis yrkessvenska och individuellt pedagogiskt stöd (IPSU) kommer att fattas i ärendehanteringssystemet AIS under perioden.

Arbetsförmedlingens bedömning är att åtgärderna kopplat till bytet av handläggningssystem och utveckling av handläggningsprocessen inte kommer att påverka antalet deltagare under 2025. Detta med hänsyn till tiden det tar för myndigheten att lära och anpassa sig till nya systemstöd och rutiner samt dubbla systemstöd kommer att användas under övergångsperioden. Från och med januari 2026 uppskattar myndigheten att en tidsvinst görs på en timme per ärende som sedan stiger till två timmar per ärende från och med hösten. Sammantaget uppskattas detta innebära en ökning med 1 400 fler deltagare under 2026 i jämförelse med 2024. Det motsvarar en ökning med 500 deltagare i snitt per månad under nästa år.

3.4 Förtydligat krav på språkstöd inom arbetsmarknadsutbildningar

Som nämns ovan har en utmaning varit att identifiera arbetssökande som har intresse för och förutsättningar att kunna tillgodogöra sig en arbetsmarknadsutbildning. En förutsättning som många arbetssökande saknar är tillräckliga kunskaper i svenska. Det har även varit ett hinder i arbetet med att öka antalet kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar med inriktning mot kvinnodominerade yrken.²²

För att komma åt detta problem har Arbetsförmedlingen under hösten 2024 upphandlat nya utbildningar där kraven höjts och förtydligats gällande vilket språkstöd leverantörerna ska tillhandahålla.²³ Det språkstöd som ska tillhandahållas av leverantören ska göra så att en deltagare kan tillgodogöra sig hela utbildningen och innefattar relevant yrkesspråk så som fraser, fackuttryck och sätt att kommunicera inom utbildningens bransch. Fler upphandlingar med denna utformning planeras till hösten 2025. Syftet är att försöka skapa utbildningar där deltagarna får ett starkare språkstöd som är nära integrerat i utbildningen. Om det fungerar bra kan upplägget spridas till andra utbildningar.

I utbildningarna med detta upplägg har leverantören ansvar för att utbilda och träna deltagarna i det yrkesspråk som är relevant i branschen. Språkstödet ska genomsyra hela utbildningen och vara med från start till mål. Det innebär även att tjänsten Yrkessvenska B inte används i kombination med dessa utbildningar. Åtgärden förväntas särskilt öka antalet deltagare som är utrikesfödda. Detta är positivt då arbetsmarknadsutbildningar generellt visat sig vara mer kostnadseffektivt för utrikesfödda än för inrikes födda. Upplägget används i utbildningar inom vård och lokalvård som är yrkesinriktningar med stor kostnadseffektivitet och stort bidrag till kompetensförsörjningen.²⁴

Arbetsförmedlingens bedömning är att åtgärden kommer att påverka antalet deltagare redan under våren 2025 och sedan kan skalas upp relativt snabbt under förutsättning att försöken slår väl ut. Sammantaget förväntas detta leda till 100 fler deltagare under 2025 och 600 fler under 2026 i jämförelse med 2024. Detta motsvarar en ökning med cirka 50 deltagare i snitt per månad i år och 200 under nästa år.

²² Arbetsförmedlingen 2023, Återrapport Jämställdhetsintegrering på Arbetsförmedlingen 2023 – Verksamhetsstyrning samt service och bemötande, dnr Af-2023/0078 2265

²³ Arbetsförmedlingen 2024, Upphandlingsdokument - Service med inriktning restaurang och storhushåll samt lokalvård, dnr Af-2024/0086 2680 samt Arbetsförmedlingen 2024, Upphandlingsdokument - Vårdbiträdesutbildning 2025, dnr Af-2024/0091 4113

²⁴ Arbetsförmedlingen 2025, Arbetsmarknadsutbildningars kostnadseffektivitet och bidrag till kompetensförsörjningen, dnr Af-2023/0057 5594

3.5 Justerad styrning

För att möta behoven på arbetsmarknaden justerade Arbetsförmedlingen den interna styrning under 2024 för att rikta arbetsmarknadsutbildningar även till arbetssökande som står närmare arbetsmarknaden.

Myndigheten ser dock att det behöver göras fortsatta justeringar i styrningen för att möta behoven som finns. Under 2025 kommer därför myndigheten att tillföra ytterligare resurser för att öka beslutskapaciteten när det gäller arbetsmarknadsutbildning.

Arbetsförmedlingen bedömer att den utökade beslutskapaciteten kommer leda till ett ökat antal deltagare från och med sommaren 2025. Sammantaget uppskattas åtgärden leda till 1 200 fler deltagare under 2025 och 2 800 fler under 2026, jämfört med 2024. Detta motsvarar en ökning med 400 deltagare i snitt per månad i år och 1 000 under nästa år.

3.6 Fördjupad analys av utbudet av arbetsmarknadsutbildningar i förhållande till behov

Arbetsförmedlingen gör varje år fördjupade analyser i vissa områden för att få en bättre bild av utvecklingen. Arbetet omfattar en bredare och djupare analys med en blandning av mått och kvalitativ information. Under 2025 avser myndigheten att genomföra en fördjupad analys över hur tillgången till arbetsmarknadsutbildningar förhåller sig i relation till de behov som arbetssökande har.

Som nämnt ovan visar effektutvärderingar av arbetsmarknadsutbildningar att effekten är störst för de arbetssökande som står längre ifrån arbetsmarknaden. Under en längre tid har myndigheten haft utmaningar att bedöma kandidater som har förutsättningar att delta i utbildning bland arbetssökande med långa arbetslöshetstider och/eller som av andra skäl har en svag ställning på arbetsmarknaden.

För att uppnå långsiktiga effekter av arbetsmarknadsutbildning är det därför av stor vikt att förutsättningarna och möjligheterna förbättras för arbetssökande långt ifrån arbetsmarknaden att delta.

Den fördjupade analysen kommer att inrikta sig på att undersöka hur behoven och förutsättningarna hos denna grupp arbetssökande matchar nuvarande utbud av arbetsmarknadsutbildning.

- Finns det skäl att se över utformning av utbildningar i termer att kompletterande stöd?
- Har Arbetsförmedlingen utbildningar i tillräcklig omfattning i yrkesområden som är relevanta för dessa arbetssökande?

- Kan myndigheten erbjuda mer av de utbildningar där störst effekt för individen identifierats?

En analys ska också göras utifrån geografiska förhållanden och tillgänglighet. Det vill säga var i landet olika utbildningar erbjuds och var i landet som behoven finns. Vidare ska undersökningen beakta utbud av arbetsmarknadsutbildning ur ett genusperspektiv.

Denna åtgärd förväntas inte få någon direkt påverkan på antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning. Däremot kommer slutsatserna från utredningen skapa förutsättningar för myndigheten att identifiera ytterligare åtgärder som kan påverka antalet deltagare på sikt.

3.7 Sammantagen bedömning av hur arbetet bidrar till att öka antalet deltagare

Som presenterats i inledningen av kapitlet är det svårt att uppskatta hur många fler deltagare de enskilda åtgärderna kommer att leda till. När dessa uppskattningar summeras tillkommer en osäkerhet i och med att åtgärderna kan förstärka eller överlappa varandra. I underlaget som presenteras har inte någon bedömning gjorts om hur åtgärderna påverkar varandra, utan antagandet är att de olika åtgärderna står för sig själva. Det beror på att sådana samband inte går att fastställa på ett tillförlitligt sätt. Prognosen bygger även på att det inte blir några större överprövningar, konkurser eller liknande som leder till att Arbetsförmedlingen står utan aktiva avtal i stora utbildningsområden.

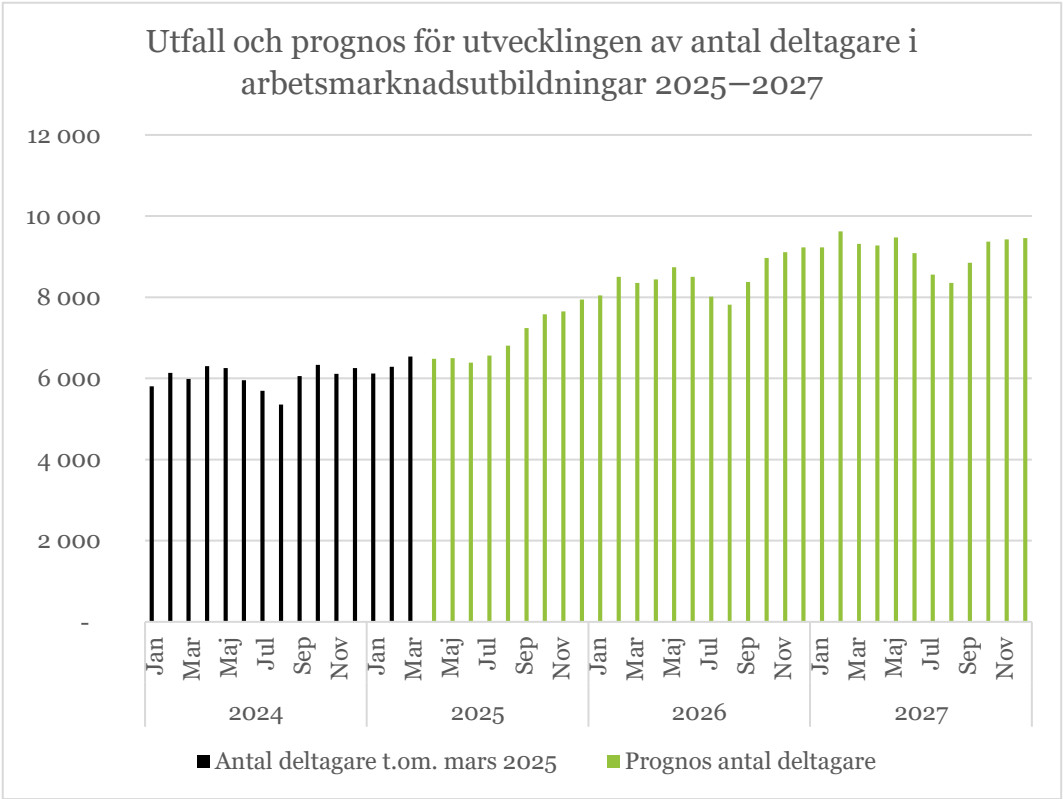
Myndigheten har inte heller gjort någon separat skattning gällande hur åtgärderna påverkar antalet kvinnor och män. En sammantagen bedömning är att könsfördelningen utifrån ovan presenterade åtgärder enbart marginellt kommer att påverkas. Däremot kommer åtgärderna skapa bättre förutsättningar för myndigheten att arbeta långsiktigt med frågan om att öka andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildningar.

Sammantaget uppskattar myndigheten att åtgärderna kommer att öka antalet deltagare med 2 300 under innevarande år, 7 900 under nästa år och 10 400 under 2027. Detta i jämförelse med 17 400 deltagare under 2024.²⁵

I diagrammet nedan visas antalet deltagare per månad i arbetsmarknadsutbildning till och med mars 2025 samt en prognos gällande antalet deltagare för åren 2025–2027.

²⁵ Arbetsförmedlingen 2025, Arbetsförmedlingens årsredovisning 2024, dnr Af-2024/0030 4715

Plan för arbetet med att öka antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning

Figur 1 Prognos för utvecklingen av antal deltagare i arbetsmarknadsutbildningar. Källa: Arbetsförmedlingens datalager och egna beräkningar

I tabellen nedan redovisas utfall för genomsnittligt antal deltagare per månad för 2022–2024 och prognos för 2025–2027. Siffrorna är avrundade till närmaste 100-tal.

Tabell 1 Genomsnittligt antal deltagare per månad i arbetsmarknadsutbildning 2022–2024 samt prognos för 2025–2027. Källa: Arbetsförmedlingens datalager och egna beräkningar

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Utfall	6 400	6 200	6 000	-	-	-
Prognos	-	-	-	6 800	8 500	9 200